

Undskyld Grønland

Vi forsøger indædt at opretholde myten om Danmark som Grønlands gode og civiliserende storebror. Men vores fortid som kolonial overherre på øen er en historie om utallige overgreb. Og det hele bliver kun værre, når vi ikke kan finde ud af at sige ordentligt undskyld og bede om tilgivelse.

Danmark bør sige undskyld til det grønlandske folk for de overgreb, vi har påført dem og bede om tilgivelse. Kun sådan skaber vi et konstruktivt samarbejde, som kan medvirke til, at Grønland fastholder sin historiske tilknytning til Danmark, (Foto: Jakob Dall)

af Niels Peter Agger

SAGEN KORT

'For at lægge afstand til koloniseringen af vort land, er det nødvendigt, at der finder forsoning og tilgivelser sted.' Sådan lyder begrundelsen for, at den grønlandske regering, Naalakkersuisut, har afsat 9,6 millioner kroner over de næste fire år til at etablere et sekretariat for en såkaldt Forsoningskommission.

Arbejdet skal munde ud i en rapport og en handlingsplan, der ifølge Grønlands landsstyreformand, Aleqa Hammon, skal give anbefalinger til, hvordan der kan rettes op på de ting, som modvirker grønlandernes grundlæggende forsoning med kolonitiden og skader forholdet mellem Grønland og Danmark og de to folk.

Danmarks statsminister, Helle Thorning-Schmidt (S), har udtalt, at Danmark ikke skal bidrage til kommissionens arbejde. 'Det er fuldstændig op til det grønlandske folk at starte sådan en diskussion,' sagde hun ifølge Grønlands Radio, KNR, i sommer.

Vi danskere tror, at bloktilskuddet på 3,4 milliarder kroner gør os fortjent til grønlændernes taknemmelighed. Vi forsøger indædt at opretholde myten om os som de gode og civiliserende koloniherskere uden at anerkende, at mange grønlændere – bag deres blide facade – hader os.

Det er positivt, at danske medier ikke længere fokuserer på Grønland som en forfejlet stat præget af pædofili, druk, vold, nepotisme og i stedet er begyndt at beskrive øen som en ressourcerig tante, vi gør klogt i at fastholde i Rigsfællesskabet.

Men det er pinligt, at Grønlands landsstyreformand, Aleqa Hammon, er nødt til at sætte Danmarks rolle som kolonimagt på dagsordenen via Forsyningskommissionen, fordi de danske myndigheder ikke gør det. Men i virkeligheden burde det være os, der tog de mange danske overgreb op til diskussion. Vores koloniale fortid skaber stadig dybe kløfter, der forhindrer en konstruktiv fælles fremtid mellem Grønland og Danmark.

Canada, Australien og Sydafrika har påtaget sig deres koloniale skyldsbyrde. Danmark har også rigeligt at sige undskyld for.

Vestligt importerede sygdomme

Hans Egede ankom til Grønland i 1721 på jagt efter vikingernes efterkommere. Hans eftermæle blev tvangskristningen af hedningerne, udraderingen af den shamanistiske åndetro og nedbrydningen af jægernomadekulturen, hvor man ikke ophobede ejendom. I stedet blev en liberal økonomi baseret på akkumulation og privat ejendomsret indført.

Senere slog vestligt importerede sygdomme som kopper halvdelen af den oprindelige befolkning på 6.000 inuitter ihjel. Tyfus, tuberkulose, syfilis og gonore kom også fra Danmark.

Den danske kolonierpolitik forhindrede siden Grønland i at blive en del af det internationale samfund. Den Kongelige Grønlandske Handel, der havde monopol frem til 1950 og forsyningspligt til 1986, praktiserede isolationspolitikken – »for at skåne det grønlandske naturfolk«, som det hed sig. Denne politik blev først brudt under Anden Verdenskrig, da amerikanerne oprettede lufthavne og baser og skubbede øen ind i det globale samfund. Først i 1953 blev Grønlands kolonistatus ophævet, og først i 2009 fik øen selvstyre – alt for sent.

Vi burde undskylde for, at grønlænderne ikke tidligere fik frihed til at udvikle et selvstændigt samfund.

Vi skylder dem også en undskyldning for, at vi undertrykte inuitsproget ved at lade den grønlandske undervisning og embedsførelse foregå på dansk helt op i 1960'erne. Sprogstriden trækker stadig dybe kløfter i det politiske landskab. Det ser man tydeligt i den nuværende grønlandiseringstendens, der groft diskriminerer ikke-grønlandsktalende.

Hertil kommer, at dansk-grønlandskfødte historisk set er blevet tilbudt bedre undervisning og højere løn end rene grønlændere. Man forventede, at de supplerede deres løn med fangst. Denne forskelsbehandling blev cementeret med Hjemstavnskriteriet i 1958 og Fødestedskriteriet i 1964, der satte dybe klasse-mæssige skel i samfundet og først blev ophævet så sent som i 1985.

Fordanskningen skete også ved nedsendelse af grønlandske skolebørn til Danmark uden forståelse for, at man dermed ødelagde de grønlandske kulturelle rødder. Denne praksis fortsatte helt op i 1970'erne.

Grønland, et aftægtsland

For at hæve levealderen på øen, der i 1953 var 39 år, iværksatte Danmark i 1960'erne de såkaldte G-60-planer, der indebar nedlæggelse af bygder og tvangsforflytninger samt massive investeringer i boligblokke, havne og veje.

Danske håndværkere udgjorde en overgang 10 procent af Grønlands befolkning. De opførte sig langt fra altid pænt, og meget opsparet had stammer fra deres hærgen.

Næste bølge var professionelle pædagoger, lærere, sygeplejersker, læger, politibetjente, embedsfolk. En del er blevet på øen, fordi deres uddannelser efterhånden er så forældede, at de aldrig ville opnå lignende stillinger i Danmark. Grønland fungerer som fagligt aftægtsland for pensionistlæger, -psykologer, -tandlæger med flere.

Radioaktiv stråling

I 1951 tillod Danmark amerikane at oprette Thulebasen, der stadig er central i USA's forsvarsstrategi og opleves krænkende for Grønlands bestemmelsesret. Anlæggelsen betød tvangsforflyttelse af Thules befolkning – 127 personer – til Qaanaaq, hvor fangstbetingelserne er dårligere. De fik tre døgn til at pakke deres sager.

Dette eklatante eksempel på kolonialt overherredømme blev kun i meget begrænset omfang undskyldt af daværende statsminister Poul Nyrup Rasmussen i 1999. Nedlæggelsen af kulminebyen på Diskøen er af samme skuffe.

Danmarks hykleri i forvaltningen af det grønlandske territorium blev afsløret i 1968, hvor et amerikansk B-52 fly med fire brintbomber styrtede ned nær Thulebasen og eksploderede, hvilket spredte radioaktivt materiale ud over isen. Lokale var involveret i oprydningsarbejdet, men de blev ikke oplyst om den forøgede radioaktive stråling. De fik kun begrænset økonomisk kompensation. Nedstyrtningen afslørede regeringens hemmeligholdte aftaler med USA om at acceptere atomvåben på dansk territorium, hvilket var imod dens officielle politik.

I 2008 kom det frem, at Grønland var mellemlandingssted for CIA-fangetransporter, hvor formodede terrorister blev fløjet til afhøring i torturlande. VK-regeringen forsøgte at sylte sagen, men blev senere afsløret i at have arbejdet tæt sammen med USA om tilsløringen.

Grønlænderne oplevede krænkelsen af deres luftrum og landfaciliteter som endnu et bevis for Danmarks manglende respekt for øens suverænitet.

Vi skal bede om tilgivelse

Ovenstående er mine bud på, hvilke koloniale og postkoloniale krænkelse af grønlænderne, Danmark bør undskyldte for. Listen kunne sagtens være længere: Farlige grønlandske fanger opbevares stadig i danske fængsler, alvorligt psykisk syge holdes indespærret i Danmark, ligesom alvorligt syge sendes til behandling i Danmark. Her dør mange på lang afstand fra deres kære, fordi hospicemulighederne og den palliative omsorg mangler på Grønland.

Danmark bør påtage sig sin koloniale skyld og træde konstruktivt ind i Forsyningskommissionen. Vi bør sige undskyld til det grønlandske folk for de overgreb, vi har påført dem og bede om tilgivelse. Kun sådan skaber vi et konstruktivt samarbejde, som forhåbentligt kan medvirke til, at Grønland fastholder sin historiske tilknytning til Danmark. Vi er mange, der elsker øen og dens befolkning, og vi ønsker ikke at se Grønland udvikle sig til en perifer stat i USA eller til et kinesisk ressourceudbytningsland.

Niels Peter Agger er cand.psych

<https://www.information.dk/debat/2013/12/undskyld-groenland>